

BUZOQLARNING KOLIBAKTERIOZ KASALLIGI.**Seypullaev A.K**

*Samarqand Davlat veterinariya medicinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar
Universiteti Nukus filiali "Veterinariya" kafedrasi assistenti.*

Reynazarova N.E

*Samarqand Davlat veterinariya medicinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar
Universiteti Nukus filiali talabasi.*

Annotasiya. Buzoqlarning kolibakteriozini bir necha turdagi E.bobini chiqaradi. Buzoqlarning kolibakteriozini qo'zg'atadigan ichak tayoqlariga "Escherichians" deyiladi. Ular hayvonning tanasiga toksik ta'sir ko'rsatadi. Kolibakterioz o'gir ich ketishi va sepsisga olib keladigan yuqumli kasallikdir. E.coli tomonidan ta'sirlangan ko'plab buzoqlar nobud bo'ladi.

Kalit so'zlar: sefotaksim, furazolidon, neomitsin, biomitsin, xloramfenikol, glyukoza-salin, laktobifadol.

Abstract. Colibacteriosis of calves is caused by several types of E.bobi. The intestinal bacteria that cause colibacteriosis of calves are called "Escherichians". They have a toxic effect on the animal's body. Colibacteriosis is an infectious disease that causes severe diarrhea and sepsis. Many calves affected by E.coli die.

Keywords: cefotaxim, furazolidone, neomycin, biomyacin, chloramphenicol, glucose-saline, lactobifadol.

Аннотация. Колибактериоз телят вызывают несколько видов E.bobi. Кишечные бактерии, вызывающие колибактериоз телят, называются "эшерихианами". Они оказывают токсическое действие на организм животного. Колибактериоз – инфекционное заболевание, вызывающее тяжелую диарею и сепсис. Многие телята, пораженные кишечной палочкой, погибают.

Ключевые слова: цефотаксим, фуразолидон, неомицин, биомицин, хлорамфеникол, глюкозо – солевой раствор, лактобифадол.

Kirish. Kolibakterioz – yosh hayvonlarda uchraydigan o'tkir yuqumli kasallik. Kasallik bilan buzoqlar, cho'chqa bolalari, qo'zi, parrandalar kasallanadi. Yangi tug'ilgan hayvonlarda patogen ichak tayoqchalari oshqozon-ichak organlarini zararlab, kuchli ich ketishi bilan kechadi. Kasallik qo'zg'atuvchisi patogen ichak tayoqchasining turli serotiplaridir. Homilaning ona qornida rivojlanishidagi o'zgarishlar, bo'g'oz hayvonlarni saqlash va oziqlantirish, parvarish qilishda zootexnik va veterinariya qoidalarining buzilishi kasallikning kelib chiqishiga sabab bo'ladi. Infeksiya qo'zg'atuvchisi manbai – kasal yoki ilgari kasallangan hayvonlar, ichak tayoqchalari bilan zararlangan bo'g'oz hayvonlar, mikroorganizm yuqqan asbob-anjomlar bo'lishi mumkin. Yosh hayvonlarda tug'ilgandan keyingi birinchi kunlarda (3-5 kun) kasallikning yashirin davri bir necha soatdan 1-2 kungacha davom etadi. Hayvonning tez-tez yomon hidli, ko'pik

aralash ichi ketadi. Nafas olish, yurak urishi tezlashadi, ishtaha yo'qoladi, organizm suvsizlanadi va hayvon qaltirab, falajlanib o'ladi. Tashhis patalogoanatomik o'zgarishlar va bakteriologik tekshirishlarga qarab qo'yiladi.

A vitamini etishmovchiligi buzoqlarning kasallikka chalinishi eng yuqori darajaga ega ekanligi isbotlangan, past sifatli yoki kislotali ovqatlanish bilan oziqlantirish inkubatsiya davriga ta'sir qilishi mumkin. Kam immunitetli, zaif, erta tug'ilgan kasalliklarga ko'proq moyil bo'ladi. Yirik hayvonlar ko'pincha virus tashuvchilari bilan aloqada bo'lganidan so'ng vafot etadi. Buzoqlarda kolibakteriozni samarali davolashning o'z vaqtida boshlanishi hayvonlarning insidensiyasini pasaytiradi.

Kechishi: Kasallik ko'pincha o'tkir shaklda kechadi, odatda kasallikning ichakdagi turi 10 kungacha bo'lgan yosh qoramollarda bo'lishi kuzatiladi. Shuningdek, kolibakteriozning septik va aralash shakllari ham kuzatiladi.

Enterit shaklining tashqi alomatlari:

- Holsizlantiradigan ich ketishi;
- Axlati oq tusda, ko'rikli konsistentsiya shaklida;
- Shilimshiq va qon aralashmasi bo'lishi mumkin;
- Umumiy holati holdan toyganlik;
- Organizmdan kuchli suv qochishi, ko'zlar va qovoqlarning kirtayishi;
- Organizmning oriqlab ketishi.

Septik shaklining tashqi alomatlari:

- Judayam holdan toyish;
- Tana haroratining 2-3 gradusga ko'tarilib ketishi;
- Nafas olish va tomir urishning tezlashishi;
- Sigirning yotib olishi;
- Suzuvchan harakatlar;
- Odatda ich ketishi bo'lmaydi.

Aralash shakli yuqorida sanab o'tilganlarning barchasini o'z ichiga oladi, odatda 2-3 sutkada buzoq nobud bo'ladi.

Kolibakterioz bo'lgan buzoqlarda patologik o'zgarishlar o'z xususiyatlariga ega. Tana go'shti kam yog'li, yotgan tomon oyoqlari ingichka bo'ladi. Anusning maydoni yallig'langan va najas bilan bo'yalgan, quyruqda ifloslanish bor. Shilliq pardalar shaffof ko'rinadi va anemiya ko'rinishida bo'ladi. Veterinariya mutaxassisi shirdonda loyqalli zardob bilan aralashtirilgan tvorogdagi sutni aniqlaydi. Oshqozonning barcha qismlari devorlari qizil rangga ega bo'lib, teri osti qonlari paydo bo'ladi. Ichakdagi shilliq po'sti bilan oziq-ovqat iste'mol qilinmaydi, devorlari qalinlashgan va shishadi. Limfa tugunlari kattalashadi. Qorin bo'shlig'i periton to'qimalarida seziladi. Dalak kengayib, kulrang rangga ega. Jigar va buyraklarda kamqonlik belgilari mavjud.

Kasallikning belgilari – buzoqning yoshiga qarab farq qilishi mumkin. Kasallik odatda bir hafta oldin tug'ilgan buzoqlarga ta'sir qiladi. Ular diareya bo'lib, zaiflashadi va ko'p vaqt yotadi. Keyin ko'zdan bo'shshib, harakatlarning beqarorligi paydo bo'ladi. Ba'zida artirit kasal hayvonlarda rivojlanadi, bu esa

o'zini o'lik holatda namoyon etadi. Kasallikning subakulyar yo'lida ko'pincha asoratlar paydo bo'ladi – buzoqlar 2-3 hafta ichida sayoz nafas olish va nazal oqishni sezadilar.

Agar 3 dan 7 kungacha bo'lgan buzoqlar kasal bo'lsa, ular odatda boshqa alomatlarga ega. Ularning kasalligi o'tkirdir. Yengil ko'pikli diareya, ovqatlanishdan bosh tortish, tushkunlik bilan ifodalangan kasallikning bu bosqichi uchun. Fekal massalarda og'iz bo'shlig'i, shilliq qoni va qonli inektsiyani aniqlanmagan gormonlar seziladi. Odatda harorat 41 gradusgacha ko'tariladi, shishiradi, suvsizlanadi. Vaqti-vaqti bilan davolanishni boshlash bilan prognoz ijobiydir.

Kasallikning haddan tashqari o'tishi bilan buzoqlar ko'pincha o'ladi. Kasallikning bu shakli 1 dan 3 kungacha bo'lgan bolalarda uchraydi. Ularning harorati ko'tariladi, ular juda zaif va faol bo'lmaydi. Keyin turg'unlik va har qil muammolar bo'lib, buzoqlar deyarli har doim yotadi. Ko'pincha hayvonlar 2-3 kun ichida vafot etishadi.

Infeksiya yo'llari. Sigirlar iflos elinni emizish yo'li bilan kolibakterioz bilan bulg'angan bo'lishi mumkin. Kolibakterioz gigiyena me'yorlariga mos kelmasligi sababli xo'jalikda tarqaladigan holatlar mavjud. Kasallik kiyim va poyafzal orqali o'tishi mumkin. Yosh hayvonlarning ko'pligi, ayniqsa, noaniq sharoitlarda epidemiya xavfi ortadi. Zaif buzoqlar ko'pincha kolibakillozdan azob chekishadi, shuning uchun homiladorlik vaqtida sigirlarga yaxshi g'amxo'rlik qilish juda muhimdir. Tug'ilgan paytdan boshlab og'iz suti bilan og'rib turgan birinchi buzoqning 60 daqiqadan ko'proq vaqtini olishi kerak.

Agar hayvon o'lsa va buzoqlarga kolibakteriozga qarshi emlash berilmagan bo'lsa, u o'limdan keyin laboratoriyaga yuboriladi. Qoramollarda to'g'ridan – to'g'ri ichakdan yoki ichak bo'shlig'ini bo'shatish vaqtida olingan va fekal massa tadqiqotlari olib boriladi. Laboratoriyada kasallikning xarakati aniqlanadi va shundan keyin buzoqlarda kolibakteriozni davolash boshlanadi. Agar test qilish

imkoni bo'lmasa, veterinariya mutaxassisi semptomlar uchun tashxis qo'yadi. Buzoq diareya bo'lsa va diareya ochiq rangga ega bo'lsa, u allaqachon kolibakteriozga shubha tug'diradi. Kasal hayvonlarni karantinga joylashtiradi va sut ularning dietasidan chiqariladi. Buzoqlarning kolibakillozidan giperimmun serumning foydaliligi yaxshi ta'sir. Antibiotiklardan: Levomitsetin, Kanamitsin, Biomitsin, Kobakton beriladi. Davolash paytida kasal buzoqni sug'orish uchun tartib o'rnatish juda muhimdir.

Davolash: Sut o'rniga kasal hayvonlarga xom tovuq tuxumlari bilan sho'r suv beriladi. Veterinariya xodimlari antibakterial dori-darmonlarni tavsiya qiladi. Ichak infeksiyalari uchun tetratsiklin, spektin, gektamitsin va ampitsillin keng tarqalgan. Barcha antibiotiklar og'izda sut yoki suv bilan berilishi kereak. Keyin tana mikroflorasini tiklash uchun Enterobifidin yoki Bifidumbakerin kabilar beriladi. Suv – tuz muvozanatini tiklash uchun sho'r yoki qon o'rnini bosadiganlar – Neogemodez, Reopoliglyukinni parenteral yoki intraperitoneal usulda qo'llang.

Kasallik terapiyasidagi asosiy jihat uning o'z vaqtidaligi va kompleksliligidir. Sharoitlarni me'yorlashtirish va yosh qoramolni oziqlantirish:

- Ratsiondan sutni chiqarib tashlash;
- Tuzning 1% li eritmasini ichirish;
- ABK (acidofil bulonli bakteriyalar) yoki qatiq/kefir ichirish.

Maxsus terapiya – kolibakteriozga qarshi ko'p valentli giperimmunli zardob.

Quyidagi dozalarda tayinlanadi:

- Yoshi 5 kunlikkacha bo'lgan buzoqchalarga – 30-45 ml muskul orasiga;
- Yoshi 5 kunlikdan katta bo'lgan buzoqchalarga -50-60 ml;

Antibiotiklar

Garchi ancha universal dori vositalari borligiga qaramay, bu qo'zg'atuvchining aniq antibiotiklarga chidamliligini tekshirib ko'rish tavsiya qilinadi:

- 500 mg tsiprofloksatsin, kuniga ikki marta;
- 500 mg li levomitsetin, kuniga ikki marta.

Zaharlanishga barham berish:

- Infusion terapiya (glyukozaning 5% li eritmasi);
- Vitamin terapiyasi;
- Tuzli eritmalar va quyuq dorivor o'tlardan qaynatmalar ichirish.

Kolibakterioz profilaktikasi. Kasallikning oldini olishdagi samarali chora – kolibakteriozga qarshi maxsus vosita bo'lgan ko'p valentli alyuminiy gidroksidli formol vaktsinasidan foydalanish tobora tus olmoqda. U bo'g'oz sigirlarga va buzoqlarni sutdan ajratish paytida yuboriladi.

Sigirlar ikki marta emlanadi – tug'ruqdan 2 oy oldin va tug'ruqdan 10-15 kun keyin.

Xulosa. Kolibakterioz – ko'plab yangi tug'ilgan buzoqlarni o'ldiradigan jiddiy kasallik. Davolash yuqori mehnat va moliyaviy xarajatlarni o'z ichiga oladi va uning muvaffaqiyati kafolatlanmaydi. Shuning uchun, kasallik bilan kurashishning asosiy usuli – bu oldini olish. Ishlab chiqarishning yuqori madaniyati bilan, kolibakterozning quruq sigirlarni emlashmagan taqdirda ham yuzaga kelishi ehtimoli yo'q.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdulmagamedov , S.Sh.Rashidov, A.A.Kabardiev “Vestnik veterinariy”.
2. Shopo'latov J.Sh. Veterinariya spravochnigi. Mehnat nashriyoti, Toshkent , 1989.
3. Rustam Qurbonov “ Qoramolning asosiy kasalliklari” .
4. Xamdamov X.A., Qudoyorova F.A. Sog'lom sigir sirlari: Sut ishlab chiqarish fermalaridagi yirik shoxli mollarning asosiy kasalliklarini oldini olish va davolash bo'yicha qo'llanma. Toshkent, 2016.
5. Voronin E.S., Bessarabov B.F. Infektsionniye bolezni jivotnix. Uchebnik. M.: Kolos, 2007
6. Diagnostika I terapiya vnutrennix nezaraznix bolezney jivotnix. I.P. Kondraxon, V.I. Levchenko . Moskva “ Akvarium – Print ” - 2005 g.